

NÕUKOGU SOOVITUS,**11. juuli 2017,****milles käsitletakse Rumeenia 2017. aasta riikliku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Rumeenia 2017. aasta lähenemisprogrammi kohta**

(2017/C 261/22)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta, ⁽¹⁾ eriti selle artikli 9 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeltusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) Komisjon võttis 16. novembril 2016 vastu iga-aastase majanduskasvu analüüsi, mis tähistab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2017) algust. Euroopa Ülemkogu kiitis 9.–10. märtsil 2017 heaks iga-aastases majanduskasvu analüüsis esitatud prioriteedid. 16. novembril 2016 võttis komisjon Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1176/2011 ⁽²⁾ alusel vastu häiremehhanismi aruande, milles Rumeeniat ei nimetatud ühena nendest liikmesriikidest, mille olukorda tuleb põhjalikult analüüsida.
- (2) 2017. aasta aruanne Rumeenia kohta avaldati 22. veebruaril 2017. Selles hinnati Rumeenia edusamme nõukogu poolt 12. juulil 2016 vastu võetud riigipõhiste soovitude täitmisel, varasematel aastatel vastu võetud riigipõhiste soovitude järelemeetmete võtmisel ja strateegia „Euroopa 2020“ riiklike eesmärkide suunas liikumisel.
- (3) Rumeenia esitas 5. mail 2017 nii oma 2017. aasta riikliku reformikava kui ka 2017. aasta lähenemisprogrammi. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid ühel ja samal ajal.
- (4) Asjaomaseid riigipõhiseid soovitusi võeti arvesse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide 2014.–2020. aasta programmide koostamisel. Nagu on nähtud ette Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 ⁽³⁾ artikliga 23, võib komisjon juhul, kui on vaja toetada asjaomaste nõukogu soovitude rakendamist, nõuda, et liikmesriik vaataks läbi oma partnerluslepingu ja asjaomased programmid ning teeks nende muutmise ettepanekud. Suunistes, milles käsitletakse seda, kuidas rakendada meetmeid Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tõhususe sidumiseks usaldusväärse majandusjuhtimisega, esitas komisjon täiendavad üksikasjad selle kohta, kuidas ta kõnealust sätet kavatses kasutada.

⁽¹⁾ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrus (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta (ELT L 306, 23.11.2011, lk 25).

⁽³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320).

- (5) 2009. ja 2015. aasta vahel oli Rumeenial võimalik kasutada kolme maksebilansi abiprogrammi, mida haldavad ühiselt Euroopa Komisjon ja Rahvusvaheline Valuutafond ning toetab Maailmapank. Väljamakseid tehti ainult esimese programmi (2009–2011) raames, 2011–2013. aasta ja 2013–2015. aasta programmid olid ennetavad. Komisjoni nimel tehtav programmijärgne järelevalve, mille eesmärk on jälgida Rumeenia suutlikkust maksta tagasi esimese programmi raames saadud laenuid, algas 2015. aasta oktoobris ja jätkub seni, kuni laenust, mis tuleb tagasi maksta 2018. aasta kevadeks, on tagastatud vähemalt 70 %.
- (6) Rumeenia suhtes kohaldatakse praegu stabiilsuse ja kasvu pakti ennetuslikku osa. 2017. aasta lähenemisprogrammis eeldab valitsus, et valitsemissektori eelarvepuudujääk on nii 2017. kui ka 2018. aastal 2,9 % SKPst ja väheneb seejärel järk-järgult, kuni jõuab 2020. aastal 2,0 %-ni SKPst. Keskpika perioodi eelarve-eesmärki (struktuurne puudujääk 1 % SKPst) ei täideta eelduste kohaselt 2020. aastaks, kui programmiperiood lõpeb. Ümberarvutatud ⁽¹⁾ struktuurne eelarvepositsioon jõuab 2020. aastaks eelduste kohaselt - 2,6 %-ni. Lähenemisprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse tõusma 2016. aasta 37,6 %-lt SKPst 2018. aastaks 38,3 %-ni SKPst ja seejärel langema 2020. aastaks 37,6 %-ni SKPst. Nende eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on optimistlik. Makromajanduslike väljavaadete peamine langusrisk tuleneb eelarve- ja struktuurimeetmete väiksemast mõjust lühiajalistele ja keskpika perioodi majanduskasvu väljavaadetele. Ent meetmeid, mida on vaja kavandatud eelarvepuudujäägi eesmärkide saavutamiseks, ei ole piisavalt täpselt kirjeldatud. Lisaks sellele võib eelarveprognoos palkade ühtlustamise seaduse eelnõu tõttu märkimisväärselt halveneda.
- (7) 12. juulil 2016 soovitas nõukogu Rumeenial piirata 2016. aastal kõrvalekaldumist keskpika perioodi eelarve-eesmärgist ja saavutada 2017. aastal aastane eelarvekohandus 0,5 % SKPst, v.a juhul, kui keskpika perioodi eelarve-eesmärgini jõutakse väiksema jõupingutusega. 2016. aasta arvandmete põhjal leiti, et Rumeenia on keskpika perioodi eelarve-eesmärgist märkimisväärselt kõrvale kaldunud. Kooskõlas ELi toimimise lepingu artikli 121 lõikega 4 ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 10 lõikega 2 saatis komisjon 22. mail 2017 Rumeeniale hoiatuse selle kohta, et 2016. aastal täheldati märgatavat kõrvalekaldumist keskpika perioodi eelarve-eesmärgist. Pärast seda võttis nõukogu 16. juunil 2017 vastu uue soovituse, ⁽²⁾ milles kinnitati, et Rumeenia peab võtma vajalikud meetmed tagamaks, et valitsemissektori esmaste netokulude nominaalne kasvumäär ⁽³⁾ ei ületa 2017. aastal 3,3 %, mis tähendab aastast struktuurilist kohandamist vähemalt 0,5 % ulatuses SKPst. Komisjoni 2017. aasta kevadprognoosi kohaselt on oht, et 2017. aastal kaldutakse soovitatud kohandusest märkimisväärselt kõrvale.
- (8) Võttes arvesse Rumeenia eelarveolukorda, eeldatakse, et 2018. aastal liigub Rumeenia veelgi lähemale keskpika perioodi eelarve-eesmärgile, milleks on struktuurne puudujääk 1 % SKPst. Stabiilsuse ja kasvu pakti raames kokku lepitud eelarvekohanduste maatriksi kohaselt tähendab selline kohandus, et valitsemissektori esmaste netokulude nominaalne kasvumäär ei tohi ületada 4,3 %. See vastaks struktuursele kohandusele 0,5 % SKPst. Kui poliitikat ei muudeta, on oht, et 2018. aastal kaldutakse sellest nõudest märkimisväärselt kõrvale. Lisaks on komisjoni 2017. aasta kevadprognoosi kohaselt valitsemissektori eelarvepuudujääk 2017. ja 2018. aastal vastavalt 3,5 % ja 3,7 % SKPst, mis on suurem kui aluslepingus sätestatud kontrollväärtus 3 % SKPst. Üldiselt on nõukogu seisukohal, et arvestades oluliselt halveneva eelarveprognoosiga tuleb 2017. aastal stabiilsuse ja kasvu pakti nõuete täitmiseks võtta olulisi täiendavaid meetmeid kooskõlas Rumeeniale 16. juunil 2017 saadetud soovitusena, et korrigeerida märkimisväärne kõrvalekaldumine keskpika perioodi eelarve-eesmärgi saavutamise kohandamiskavast.
- (9) Rumeenia eelarveraamistik on usaldusväärne, ent selle täitmine ei ole täielikult tagatud. 2016. aasta eelarves kalduti märkimisväärselt kõrvale keskpika perioodi eesmärgist (struktuurne puudujääk 1 % SKPst), mis on vastuolus riikliku eelarveraamistiku puudujäägi piirnormiga. 2017. aasta eelarves kalduti riiklikest eelarve-eeskirjadest veel enam kõrvale. 2016. aastal nagu varasematelgi aastatel ei saanud Rumeenia ametiasutused parlamendile augustikuiseks kohustuslikuks tähtjaks ära ajakohastatud eelarvestrateegiat. Sellest tulenevalt ei ole iga-aastases eelarveprotsessis juhitud keskpika perioodi eelarvestrateegiast.

⁽¹⁾ Tsükliliselt kohandatud eelarvepositsioon, milles ei ole arvesse võetud ühekordseid ja ajutisi meetmeid ning mille komisjon on ümber arvutanud ühiselt kokku lepitud meetodikat kasutades.

⁽²⁾ Nõukogu soovitus, 16. juuni 2017, mis esitatakse eesmärgiga korrigeerida täheldatud märkimisväärne kõrvalekalle, mis tuvastati Rumeenias keskpika perioodi eelarve-eesmärgi saavutamise kohandamiskavas (ELT C 216, 6.7.2017, lk 1).

⁽³⁾ Valitsemissektori netokulud saadakse, kui valitsemissektori kogukuludest arvatakse maha intressikulud, liidu programmidele tehtavad kulutused, mis korvatakse täielikult liidu fondide tuludest, ja kaalutusõigusevälised muudatused töötuskindlustushüvitise kuludes. Valitsemissektori rahastatud kapitali kogumahutused põhivarasse on jaotatud nelja aasta peale. Kaalutusõigusel põhinevad tulumeetmed või õigusaktide kohane tulude suurendamine arvatakse sisse. Ühekordsed tulu- ja kulumeetmed arvatakse välja.

- (10) Küllaldaste kapitalipuhvrite ja suureneva kasumlikkuse varal jätkus 2016. aastal pangandussektori olukorra paranemine. Rumeenia ametiasutused võtsid kohustuse viia pangandussektoris 2018. aastal läbi põhjalik varade kvaliteedi läbivaatamine ja stressitest. Seadus võlgadest vabastamise kohta jõustus 2016. aasta mais, ent riski pangandussektorile leevendab suuresti konstitutsioonikohtu otsus, mille kohaselt kohtud peavad hindama, kas laenuvõtjad vastavad raskustes olekut käsitlevatele õigussätetele. Hiljuti tunnustati põhiseadusega vastuolus olevaks parlamendi poolt 2016. aasta oktoobris vastu võetud seadus Šveitsi frankides nomineeritud laenude konverteerimise kohta. Ent sagedased seadusandlikud algatused õhustavad jätkuvalt õiguslikku ootuspärasust ja võivad seega avaldada negatiivset mõju investorite suhtumisele.
- (11) Rumeenias lokkab maksudest kõrvalehoidumine, mis vähendab maksutululu ja maksusüsteemi õiglust ning moonutab majandust. Rumeenia on teinud piiratud edusamme maksukuulekuse ja maksude kogumise tugevdamist käsitleva riigipõhise soovitusel täitmisel. 2016. aastal muudeti käibemaksu registreerimise ja tagastamise korda ning pooleli on elektrooniliste ja maksuhalduriga ühendatud kassaaparaatide paigaldamine kogu riigis. 2017. aastast kehtib sellistes sektorites nagu hotellindus, toitlustamine ja muud seotud tegevussektorid erikord, mille kohaselt maksude summa ei sõltu tuluvahemikust. Lisaks sellele kehtestati piirangud seoses füüsilisest isikust ettevõtjate ja pereettevõtete, et tõkestada maksustamise vältimist. 2016. aastal täheledatakse nõuetele vastavuse paranemist seoses maksude deklareerimise ja maksimisega, ent ühiste maksu- ja tööinspeksioonide ja -audititega ei õnnestunud tulemusi parandada. Lisaks sellele tõsteti mikroettevõtjatele kohaldatava maksustamise korra raames oluliselt kehtivat käibekünnist ja samal ajal langetati maksumäära, võimaldades maksukohustuste täitmist nii, et see tõi kaasa eelarvetulude vähenemise. On oht, et sektori- ja kategooriapõhine lähenemine äriühingute maksustamisele põhjustab halduskoormuse nii äriühingutele kui ka maksuhaldurile ega aita maksukogumist parandada.
- (12) Leibkonna suurust arvesse võttes on netotulu jaotus Rumeenias äärmiselt ebavõrdne ning see pärsib riigi jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu potentsiaali. Elanikkonna kõige rikkama 20 % sissetulek on kõige vaesema 20 % sissetulekust enam kui kaheksa korda suurem. See suhtarv on tugevasti üle liidu keskmise. Suurel määral tuleneb ebavõrdsus sellest, et tervishoiuteenused, haridus, teenused ja tööturg ei ole kõigi jaoks ühtviisi kättesaadavad. Lisaks sellele on sissetulekute ebavõrdsus enne ja pärast maksude ja sotsiaalsete siirete mahaarvamist üks väiksemaid liidus. Peamiste sotsiaalhüvitiste aluseks olevat sotsiaaltoetuse võrdlusindeksit ei ole pärast selle kehtestamist 2008. aastal ajakohastatud. Deklareerimata töö, sealhulgas ümbrikupalkade maksimine, on endiselt laialt levinud ja mõjutab endiselt negatiivselt maksutululu, moonutab majandust ning vähendab maksu- ja sotsiaalkindlustussüsteemi õiglust ja tõhusust. Katseprojekti raames tegid maksuamet ja tööinspeksioonid ühiskontrolle, ent seni pole neil olnud süsteemset mõju. Vahendeid ei ole koondatud sektoritesse, kus on kõige suurem maksudest kõrvalehoidumise oht, ümbrikupalkadele pööratakse vähe tähelepanu ja sunnimeetmed on ennetusmeetmete suhtes ülilimuslikud.
- (13) Tööturutulemused paranesid 2016. aastal, kui töötuse määr langes taas kriisieelsele tasemele. Tööjõud üha kahaneb, kuna elanikkond vananeb ja väljaränne on endiselt ulatuslik. Madala tööpuudusega kõrvuti on riigis üks kõrgemaid mitteaktiivsuse määrasid liidus. Noorte, naiste, väheste oskustega isikute, puuetega inimeste ja eriti romade tööhõive ja tööjõus osalemise määr on oluliselt alla liidu keskmise. Mittetöötavate ja mitteõppivate noorte arv on endiselt väga suur.
- (14) Vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse oht küll väheneb, ent see on väga suur, ennekõike lastega perede, puuetega isikute, romade ja maaelanikkonna puhul. Seoses sellega, et poliitika võttis kursi konkreetsetele elanikkonnarühmadele mõeldud teenuste paremale osutamisele, võeti 2016. aastal vastu terviklik vaesusevastane pakett. Sellega nähakse ette katseprojekt integreeritud teenuste toomiseks tõrjutud kogukondadeni. Projekti kasutuselevõtt kogu riigis tõstaks märkimisväärselt integreeritud teenuste pakkumise taset, mis on praegu madal. Järjestikuste riigipõhiste soovitusete täitmise raames võeti vastu miinimumsissetulekut käsitlev seadus, mis jõustub 2018. aastal. Miinimumsissetuleku olemasolu suurendab sotsiaalabi piisavust ja katvust. See ühendab passiivse toetuse ning kohustuslikud aktiivsed tööturumeetmed ja kontrollid. Samas on selle osakaal töötute aktiveerimisel tagasihoidlik, kuna eesmärgiks on jõuda aktiivsete tööturumeetmetega 2021. aastaks 25 % toetusesajateni.
- (15) Riikliku tööhõiveameti reformide raames on tõhustatud aktiveerimismeetmeid. Reformid hõlmavad rohkem vajadustele kohandatud toetust ning integreeritud teenuseid tööotsijatele ja tööandjatele. Mittetöötavaid ja mitteõppivaid noori teavitatakse paremini ning neile pakutavaid teenuseid parandatakse. Ent tööturust kõige kaugematele rühmadele pakutava aktiveerimispoliitika ulatus on jätkuvalt piiratud ja hiljutised aktiveerimismeetmed

ei keskendu enam neile konkreetsetele rühmadele. Meetmete ulatus ja lõimitus sotsiaalteenustega ei ole küllaldased selleks, et just nende rühmade tööturul osalemist märkimisväärselt suurendada.

- (16) Pensionide piisavusel ja eakate vaesusel on märkimisväärne sooline mõõde: kuna kõik muud näitajad on samad, on naistel nende madalama pensioniea tulemusena väiksemad pensioniõigused. Rumeenia on üks väga vähestest liikmesriikidest, kes ei näe ette naiste ja meeste pensioniea ühtlustamist. Seadus, millega võrdsustatakse meeste ja naiste pensioniiga, esitati parlamendile 2013. aastal. Seni on ainult senat selle vastu võtnud.
- (17) Võttes arvesse tootlikkuse arengut, sissetulekute ühtlustumist ja Rumeenia konkurentsipositsiooni, tuleb erilist tähelepanu pöörata avaliku ja erasektori palkade tõusule. Avaliku sektori palgatõusul võib olla ülekanduv mõju erasektori palkadele ja seega võib see mõjutada Rumeenia konkurentsivõimet. Rumeenia miinimumpalk on küll endiselt üks liidu madalamaid, ent see on viimastel aastatel märkimisväärselt tõusnud. Miinimumpalka erakorralised suurendamised on märkimisväärselt suurendanud miinimumpalka saavate töötajate hulka ning viimasel ajal põhjustanud palgajaoatuse kõige alumise osa tugeva kokkusurutuse. Riigipõhise soovitusel täitmise raames loodi 2016. aasta alguses kolmepoolne tööühm, et luua mehhanism miinimumpalka kehtestamiseks objektiivsete majanduslike, tööturuga seonduvate ja sotsiaalsete kriteeriumide põhjal, ent töö viibis märkimisväärselt ning seda tuleb asjakohaselt uuesti alustada. Sotsiaaldialoogi iseloomustab endiselt sektori tasandi kollektiivläbirääkimiste vähesus ja institutsioonide nõrkus, mis piiravad reformide tulemuslikkust.
- (18) Küllaldased põhioskused on hea ja stabiilse töökoha leidmise ja säilitamise ning eduka majandus- ja ühiskonnaelus osalemise pant. Rahvusvahelised uuringud viitavad tõsistele vajakajäämistele Rumeenia teismeliste põhioskuste osas. Haridussüsteemist varakult lahkunud noorte suur osakaal, väike kõrghariduse omandajate määr ja ulatuslik väljaränne on tinginud kvalifitseeritud tööjõu alapakkumise. Juurdepääs kvaliteetsele tavaharidusele on eriti piiratud maapiirkondades ja roma laste puhul. Maapiirkondadesse ja peamiselt romadest õpilastega koolidesse on raske meelitada häid õpetajaid. Koos segregatsiooni ja tihtiesineva diskrimineeriva hoiakuga on selle tagajärjeks roma laste kesisemad haridusalased tulemused. Vastuseks korduvatele riigipõhiste soovitustele võttis Rumeenia vastu strateegia seoses haridussüsteemist varakult lahkumisega ja alustas selle rakendamist. Hiljuti on muu hulgas võetud integreeritud meetmeid, algatatud sooja koolitoidu pilootprogramm, parandatud koolisõidukulude tagasimaksmist ja väljastatud lasteaiakuponge, et õhutada vaeste perede lastele koolieelse hariduse andmist. 2017. aasta sügiseks on kavandatud projektipõhised ja liidu rahastatavad meetmed õpetamise kvaliteedi tõstmiseks ebasoodsas olukorras olevates koolides ning käimas on õppekavade uuendamine (olugi, et see on mittetäielik). Täiustatud on segregatsioonivastaseid õigusakte, muu hulgas andes haridusinspeksioonidele selles valdkonnas suuremad volitused. Ent endiselt puudub järelevalvemetoodika. Selleks et teha edusamme võitluses sotsiaalmajandusliku ebavõrdsusega hariduses, on vaja täiendavaid meetmeid. Seni on noortegarantii koolist väljalangenuteni jõudnud ainult osaliselt ja nn teise haridusvõimaluse programmid ei ole hõlpsasti kättesaadavad. Kutseharidus- ja -õppesüsteemi ei ole piisavalt tööturu vajadustega kooskõlla viidud ning osalemine täiskasvanuhariduses on väga vähene.
- (19) Rumeenia elanikkonna tervisenäitajad on viletsad. Taskukohast ja kvaliteetset tervishoidu püüab tervishoiutöötajate nappus, alarahastatus, liigne sõltuvus haiglatest ja korruptsioon, mis mõjutab eelkõige madala sissetulekuga inimesi ja maapiirkondi. Lisaks tervishoiutöötajatele makstavatele mitteametlikele tasudele väljendub korruptsioon haiglate riigihangetes, kindlustuspettustes ja altkäemaksudes sünnitunnistuste eest, mis annavad õiguse toetuste saamiseks. Riigipõhise soovitusel täitmise liidu 2014–2020. aasta rahastamisperioodi eeltingimuse kontekstis võttis Rumeenia mõned poliitikameetmed üleminekuks statsionaarselt ravilt ambulatoorsele. Vajalike taristute ja teenuste kindlakstegemise eesmärgil töötati välja piirkondlikud tervishoiukavad ning riikliku tervishoiustrateegia rakendamist jälgitakse. Kooskõlas 2016.–2020. aasta riikliku korruptsioonivastase strateegiaga võeti vastu õigusaktid, et uuendada süsteemi tagasiside andmiseks mitteametlike maksete kohta, ja tõsteti tervishoiutöötajate palku. Korruptsioonivastane strateegia hõlmab ulatuslikke tervishoiuteenuste alaseid meetmeid, mille hulgas on aruandekohustuse suurendamine ja suurem läbipaistvus haiglate juhtide värbamisel. Sellest hoolimata on ambulatoorse ravi, eriarstile suunamise ja hoolekandesüsteemide täiustamine alles algfaasis, mitteametlikud maksed on valdavalt, endiselt on tagamata läbipaistvus haiglate haldamisel ja riiklik tervishoiupersonali strateegia on vastuvõtmise ootel.

- (20) Rumeenia poliitiliste otsuste tegemist ja haldussuutlikkust on pärssinud menetluste ja otsustamisprotsesside läbipaistmatus, kvaliteetse teabe vähene kasutamine, valdkondlike poliitikasuundade nõrk koordineerimine ja laialt levinud korrupsioon. Avaliku halduse reformimisel on tehtud piiratud edusamme. Organisatsioonilised struktuurid on endiselt ebastabiilsed ning see kahjustab avaliku halduse sõltumatust ja tulemuslikkust. 2016. aastal algatati avaliku teenistuse strateegiad, ent mitut nende peamist eesmärki ei ole õiguslikus raamistikus veel arvesse võetud, eriti seoses objektiivsete kriteeriumidega personali töölevõtmisel, hindamisel ja tulemuslikkuse premeerimisel. Tehtud on ettepanek palgatasemete mõningaseks ühtlustamiseks, ent puudub selge seos töö tulemuste ja tasu vahel keskvalitsuse ja kohalikul tasandil. Avaliku teenistuse ameti suutlikkust ja volitusi tuleb veelgi suurendada. Tagasikäigu on saanud mõned 2016. aastal algatatud uuest läbipaistvusmeetmetest. Strateegiline planeerimine ja regulatiivse mõju hindamine ei ole püsivalt haldustavadesse kinnistunud.
- (21) Üks Rumeenia majandusliku arengu peamisi kitsaskohti on halva kvaliteediga ja ebapiisav transporditaristu. Omavahel seotud vajakajäämistest kõrvaldamiseks ja vastusena riigipõhisele soovitusel võttis Rumeenia 2016. aasta sügisel vastu transpordi üldkava. Teedetaristusse investeerimise kiirendamiseks lahutati taristusse tehtavate investeeringute haldamine taristu haldamise eest vastutavast ametist. Raudteevõrgustiku reformimiseks loodi 2016. aastal asutus, mis peaks tööle hakkama 2017. aasta keskel.
- (22) Rumeenial on viimasel ajal üks liidu kõige kõrgemaid investeeringute suhtarve. 2016. aastal avaliku sektori investeeringud siiski vähenesid, mis oli tingitud ka liidu fondide vähesest kasutamisest. Riigi arengupotentsiaali ärakasutamise seisukohast on Rumeenia jaoks elulise tähtsusega liidu rahastamise ulatuslik ja tõhus kasutamine, ennekõike sellistes ematahtsates sektorites nagu transport või jäätmed. Avaliku sektori investeeringute kvaliteeti on muu hulgas alla viinud juhtimispuudujäägid ja muutuvad prioriteetid. Olenemata riigipõhisest soovitusel, on avaliku sektori investeeringute projektide prioriteetide seadmisel ja ettevalmistamisel saavutatud vähe edu. Alates 2016. aasta augustist on ministrid pidanud investeerimisprioriteete oma kulukavades arvesse võtma. Ent rohkem ei ole võetud ühtegi meetet, et suurendada rahandusministeeriumi osa investeeringute prioriteetide järjekorda seadmisel ja parandada ministeeriumidevahelist koordineerimist avaliku sektori investeerimisprojektide ettevalmistamisel. Veel ei ole jõutud riikliku jäätmekava ja jäätmetekke vältimise programmi vastuvõtmiseni, mis pidi toimuma 2016. aasta lõpuks. Samuti on vaja koostada kavad juhtimise ja regulatiivse jõustamise parandamiseks riiklike ja liidu rahaliste vahendite suunamisel, et täita liidu tasandi keskkonnanõuded.
- (23) Tõhusad riigihanked on otsustava tähtsusega selleks, et saavutada strateegilised eesmärgid ja tegeleda Rumeenia poliitiliste sõlmküsimustega, nagu avaliku sektori kulutuste tõhusus, avaliku halduse ajakohastamine, võitlus korrupsiooniga, samuti innovatsiooni ning jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu edendamine. Samuti on need olulised, et tagada kodanike usaldus avaliku võimu ja demokraatia vastu. Hiljuti võttis Rumeenia meetmeid riigihangete strateegia ja tegevuskava rakendamiseks. 2016. aasta mais jõustunud riigihangete seaduse jätkuna võeti 2016. aasta juunis vastu riigihankeid ja kommunaalteenuste sektori hankeid käsitlev rakendusakt, 2016. aasta lõpus võeti vastu kontsessioonilepinguid käsitlev teisene õigusakt ning riigihangete riiklikus tegevuskavas on sätestatud korrupsiooni ärahoidmine ja järelevalve. Strateegia mitmed olulised meetmed ootavad siiski rakendamist, näiteks tugevdatud kontroll ja muud korrupsioonivastased meetmed, e-riigihangete täielik rakendamine ja riigihangetega tegelevate ametnike koolitamine.
- (24) Üle 45 % Rumeenia elanikkonnast elab maapiirkondades, mis jäävad linnapiirkondadest tööhõive, hariduse, teenustele ja taristule juurdepääsu ning materiaalse heaolu poolest kaugele maha. Vastusena riigipõhisele soovitusel parandada juurdepääsu integreeritud avalikele teenustele, laiendada põhitaristut ja edendada majanduse mitmekesistamist, eelkõige maapiirkondades, võttis Rumeenia 2016. aastal kasutusele ulatusliku meetmete kogumi maaelu arengu kohta, millega moderniseeritakse väikeseid põllumajandusettevõtteid, toetatakse mittepõllumajanduslikke VKEsid ja investeeringuid taristusse, sealhulgas sotsiaalteenustesse ja haridusse, ning muudetakse töösuhted ametlikuks. Nende meetmete pikaajaline edu sõltub suutlikkusest võtta katsemeetmed ulatuslikumalt kasutusele ning olemasolevaid liidu rahastamisvahendeid tulemuslikult suunata ja vastu võtta.
- (25) Riigiettevõtetele on oluline osa majanduses, eelkõige peamistes taristusektorites. Vajakajäämistest riigiettevõtete juhtimisel väljenduvad nende madalamas kasumlikkuses võrreldes sarnaste eraettevõtete, mis mõjutab negatiivselt riigi rahandust. Riigipõhise soovitusel täitmisel tegi Rumeenia märkimisväärseid edusamme riigiettevõtete juhtimise parandamisel. 2016. aasta sügisel võeti kiiresti vastu määrused, mis toetavad riigiettevõtete juhtimist reguleerivaid

peamisi õigusakte. Õiguslik raamistik järgib head rahvusvahelist tava seoses läbipaistvusega juhatuse liikmete ametisse nimetamisel ja riigiettevõtete juhtimisega ning annab rahandusministeeriumile spetsiifilised järelevalve- ja täitevolitused. Samuti võeti meetmed kohalike omavalitsuste teadlikkuse suurendamiseks uutest eeskirjadest ja avalikustati riigiettevõtete eelarveline teave. Ent viivitused professionaalsete juhtide määramisel panevad muretsema edasise rakendamise pärast.

- (26) Rumeenia konkurentsivõime kannatab mittekulupõhise konkurentsivõime nõrkuste ja kõrgema lisandväärtusega majandusele ülemineku struktuursete tõkete (sealhulgas keerukad haldusmenetlused) all. 2016. aastal riigipõhise soovitusel võttis Rumeenia vastu mitu seadusandlikku akti haldusmenetluste lihtsustamiseks ning kodanike ja haldusasutuste suhtlemise hõlbustamiseks, ehkki need käsitlesid piiratud arvu menetlusi.
- (27) Korruptsioon püsib kõigil tasanditel ja takistab jätkuvalt äritegevust. Rumeenia tegi märkimisväärseid edusamme seoses suure osaga kohtusüsteemi reformist ja võitlusega suurkorruptsiooni vastu. Ent veel on vaja olulisi meetmeid nende valdkondade mureküsimuste lahendamiseks, et reformid oleksid jätkusuutlikud ja pöördumatud. Saavutatud on mõningast edu täiendavate meetmete väljatöötamisel, et korruptsiooni takistada ja selle vastu võidelda, ennekõike kohalikes omavalitsustes, ent 2016. aastal vastu võetud riikliku korruptsioonivastase strateegia tulemusliku rakendamise osas on endiselt tõsiseid probleeme. Vajalikud on jõupingutused seoses kohtute sõltumatuse austamisega Rumeenia ühiskondlikus elus, kriminaal- ja tsiviilseadustike reformide lõpuleviimise ning kohtuotsuste tulemusliku täitmise tagamisega. Rumeenia saab soovitusi kohtureformi ja korruptsioonivastase võitluse kohta koostöö- ja jälgimiskorra raames. Seepärast Rumeenia riigipõhised soovitused neid valdkondi ei hõlma.
- (28) Komisjon on 2017. aasta Euroopa poolaasta raames Rumeenia majanduspoliitikat põhjalikult analüüsinud ja avaldanud selle tulemused 2017. aasta riigiaruandes. Ta on hinnanud ka 2017. aasta lähenemisprogrammi ja 2017. aasta riiklikku reformikava ning varasematel aastatel Rumeenia esitatud soovitusete järelmeetmeid. Arvesse ei ole võetud mitte üksnes nende asjakohasust Rumeenia eelarve- ja sotsiaalmajanduspoliitika jätkusuutlikkuse seisukohast, vaid ka nende vastavust liidu õigusnormidele ja suunistele, pidades silmas vajadust anda riigi tulevastes otsustesse liidu tasandi panus ja tugevdada seeläbi liidu üldist majandusjuhtimist.
- (29) Võttes arvesse kõnealust hindamist, on nõukogu 2017. aasta lähenemisprogrammiga tutvunud ja tema arvamus⁽¹⁾ selle kohta kajastub eelkõige allpool esitatud soovitusel 1,

SOOVITAB Rumeenial võtta 2017. ja 2018. aastal järgmisi meetmeid.

1. Tagada 2017. aastal nõukogu 16. juuni 2017 soovitusel järgimine, et korrigeerida märkimisväärne kõrvalekaldumine keskpika perioodi eelarve-eesmärgi saavutamise kohandamiskavast. Jätkata 2018. aastal kooskõlas stabiilsuse ja kasvu pakti ennetusliku osa nõuetega olulist eelarve kohandamist. Tagada eelarveraamistiku täielik kohaldamine. Tugevdada maksukuulekust ja maksude kogumist. Võidelda mitteametliku töötamise vastu, muu hulgas tagades ühtsete kontrollide süstemaatilise kasutuse.
2. Tõhustada sihipäraseid aktiveerimismeetmeid ja integreeritud avalikke teenuseid, keskendudes tööturust kõige kaugemal olijatele. Võtta vastu õigusaktid, millega võrdsustatakse meeste ja naiste pensioniiga. Töötada sotsiaalpartneritega konsulteerides välja miinimumpalga kehtestamise läbipaistev mehhanism. Parandada juurdepääsu kvaliteetsele tavaharidusele, eriti roma ja maapiirkondade laste puhul. Minna tervishoiuteenuste valdkonnas üle ambulatoorsele ravile ja piirata mitteametlikke makseid.

⁽¹⁾ Vastavalt määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 9 lõikele 2.

3. Võtta vastu õigusaktid, et tagada professionaalne ja sõltumatu avalik teenistus, mis lähtub objektiivsetest kriteeriumidest. Tõhustada avaliku sektori investeerimisprojektide prioriteetide järjestamist ja ettevalmistamist. Tagada riikliku riigihangete strateegia õigeaegne, täielik ja jätkusuutlik rakendamine.

Brüssel, 11. juuli 2017

Nõukogu nimel

eesistuja

T. TÕNISTE
